

*В. А. Гуліцкая,
кандыдат філалагічных навук,
А. М. Пісарэнка,
кандыдат філалагічных навук,
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў*

КАНФЕСІЙНЫ СТЫЛЬ – АДМЕТНАСЦІ МАЎЛЕННЯ

З глыбінь тысячагоддзяў дайшло да нас Слова! У Евангеллі ад Іаана гаворыцца, што спачатку было слова, вымаўленае Богам. Пачуўшы Божае слова, людзі пачалі дзейнічаць.

«Напачатку было Слова і Слова было ў Бога, і Слова было Бог».

Слова ўсюды прысутнае і скрозь дасягальнае, яно крыніца духоўнасці, у якой на рубяжы ХХ–ХХІ ст. грамадства адчувае асаблівую патрэбу і прыкладае дзеля гэтага намаганні, таму што без такой якасці нават тэхнічны прагрэс, культурны, інтэлектуальны немагчымы. У значнай ступені гэтыя імкненні звязаны з рэлігійным фактарам.

Канфесійны, або царкоўна-рэлігійны, стыль – гэта стыль пропаведзяў свяшчэннікаў і рэлігійнай літаратуры, якая прызначана абслугоўваць духоўныя запатрабаванні вернікаў розных канфесій (Романова, Н. Н. *Стилистика и стили: учеб. пособие: словарь* / Н. Н. Романова, А. В. Филиппов. – М.: Флинта: МПСИ, 2006.). Сфера функцыянавання стылю – богаслужэбная і прапаведніцкая дзейнасць; асноўныя асаблівасці стылю: дакладнасць і лагічнасць, з аднаго боку, абагульненасць, вобразнасць і афарыстычнасць – з другога.

У даследаванні адлюстраваны асаблівасці канфесійнага стылю тэкстаў: 1) *Біблія: кнігі Сьвятога Пісанья Старога і Новага Завету: кананічныя: у беларус. перакладзе* / пер. В. Сёмуха ў супрацоўніцтве з хрысціянскай місіяй Global Missionary Ministries (Канада); пад рэд. працаўніка Юркі Рапецкага. – Duncanville, USA: World wide Printing, 2002. – 1536 с.; 2) *Паводле сьв. Яна Эвангеле Госпада нашага Ісуса Хрыста / на бел. мову з грэцкага тэксту пераклаў Ян Пятроўскі.* – Менск; Лёндан; Нью-Ёрк: Беларус. харытатыўна-адукацыйны фонд, 1991. – 48 с. (далей – ЯП, Э); 3) *Новы Завет і псалмы* / пер. Лукаш Дзекуць-Малей і Антон Луцкевіч [ды інш.]. – [Б.м.]: Біблейскае грамадства, 1991. –

353+93с. (далей – НЗ, П); 4) Беларускі праваслаўны малітоўнік. – 3-е выд. – Мінск: Тэхналогія, 1995. – 137с. (далей – БПМ); «Госпаду памолімся»: малітоўнік / укл., пер. і каментары а. А. Надсана. – Полацк; Сафія; Лондан: Божым шляхам, 2002. – 783 с. (далей – АН, М), прызначаны для вернікаў Грэка-Каталіцкай Царквы.

Адметныя моўныя рысы стылю:

Спецыфічныя словы і словазлучэнні рэлігійнага ўжытку.

Айцец, Анёле Божы, Уладар наш і Бог, Багародзіца, Божая воля, душы нашы, Святы Дух, Збавіцель, кадзіла, Маці Божая, малітва, мучанікі, прарокі, праведнікі, Пастыр, Вялікі Пост, Ойча, Царства Божае, Амін.

Старажытныя геаграфічныя назвы рэлігійнага характару.

Калі ў Ярдане хрысьціўся Ты, Госпадзе, тройчы зьявілася пакланеньне (БПМ); Каліж Ісус нарадзіўся ў Віфляеме Юдэйскім у дні цара Ірада, прыйшлі ў Ерузалім магі з усходу і кажуць... (НЗ, П); Калі прыйшоў Ён у Галілею, дык Галіліяне прынялі Яго (ЯП,Э).

Уласныя назвы – імёны святых і іншых біблейскіх асоб.

Праслаўляем цябе сьвяціцелю ойча, Кірыла Тураўскі, Беларускі Златавусны, і славім сьвятую тваю памяць, бо ты молішся за нас да Хрыста Бога нашага (БПМ); Марыя Магдаліна, Марыя Якавава, Салямэя, Пётра і інш. (НЗ, П); Адам і Эва (АН,М); Майсей, Ганна, Пятро, святы апостал Якуб, маці прарока Самуэля, Ян Дамаскін, Папа Рымскі, Марыя (АН,М); Нікадэм, Ісус, прарок Ісаія, Ян, Андрэй, брат Сымона Пётры, Майсей, Лазар, Пілат (ЯП,Э).

Назвы рэлігійных свят.

За два дні была Пасха і сьвята праснакоў (НЗ, П); Покрыву Найсьвяцейшай Багародзіцы (БПМ); Вялікдзень, Пасха Хрыстова, Раство, Богазьяўленне (АН, М); Пасха іюдэйская (ЯП, Э).

Наяўнасць тэматычна абумоўленых складаных слоў як паказчык мовы кніжнага стылю.

Дабравесьце, дабраславёны (дабраславеньне), Мірапамазаньне, анёл-праведнік, вечнапамятны, дабрадзейны, чалавекалюбны, богапазнаньне, дабрадатны, багамольца (багамольніца).

Сродкі стварэння слоўнай выразнасці (як правіла, сінонімы і антонімы).

Язык – малы ворган, а шмат робіць; З тых жа вуснаў выходзіць дабраславенства і кляцьба; Ня мае так быць, браты мае; Ці цячэ з тае самае крыніцы салодкая і горкая вада? (БПМ); Любоў будзе ў вас некрывадушная; ...брыдзьцеся зла, прыляпляйцеся да добра (НЗ, П); Заступіся, зжалься, збаў і сьцеражы нас (АН, М); Ацец

уваскрашае памершых і ажыўляе (ЯП, Э).

Вобразныя сродкі мовы – метафары, параўнанні, эпітэты, развітыя двух- і трохслоўныя перыфрастычныя выразы.

Дабраславёная Багародзіца, міласэрдзя дзверы адчыні нам, каб мы, што на Цябе спадзяёмся, не загінулі, але ад усякага няшчасьця праз Цябе ўратаваліся (БПМ); Бо лягчэй вярблюду прайсці праз голчына вуха, чымся багатаму ўвайсьці ў царства Божае (НЗ, П); Пагасі полымя дрэнных пажаданьняў; Ты расьцягнуў неба, быццам шацёр, хорамы твае пад водамі паставіў; Прымі яе [малітву], як духмянасьць духоўную (АН, М); Не працуйце дзеля ежы, што зьніштажаецца, але працуйце дзеля ежы, што трывае ў вечнае жыцьцё, якое дасьць вам Сын Чалавечы, бо Бог Апец адціснуў на ім Сваю пячаць (ЯП, Э).

Лексічныя паўторы і таўталогія як прыёмы выразнасці.

Паводле веры ейнай Ты аздаравіў яе. З гэткаю ж вераю і я зьвяртаюся да Цябе, Лекару ўсіх (БПМ); Сьвяты, сьвяты, сьвяты Госпад Бог; Прыйдзіце, паклонімся Уладару нашаму Богу. Прыйдзіце, паклонімся і прыпадзём да Хрыста, Уладара нашага Бога. Прыйдзіце, паклонімся і прыпадзём да самога Хрыста, Уладара і Бога нашага. Алілуя, алілуя, алілуя: слава Табе, Божа (АН, М).

Дзеепрыслоўныя звароты як адметная рыса кніжнага маўленьня.

...бо як бліскавіца, мільгануўшы з аднаго краю неба, да другога краю неба сьвеціць, так будзе Сын Чалавечы (НЗ, П); Прайшоўшы ж гэныя землі ды многімі словамі навучыўшы іх, прыйшоў у Грэцыю (НЗ, П); Увайшоўшы ў сьвятыню, тры разы перахрысьціся і кожны раз пакланіся... (БПМ); І зрабіўшы зь вяровак бізун, выгнаў са сьвятыні ўсіх. Ісус, адказваючы ім, сказаў... (ЯП, Э).

Аднародныя члены сказа.

...бо гдзе завісьць і сваркі, там ладу няма і ўсе благія ўчынкі... (НЗ, П); Няхай праслаўляецца імя Тваё, Божа сьвяты, бо Ты Ратаўнік і Абаронца душаў і целаў нашых і Табе мы славу аддаём, Айцу, і Сыну, і Сьвятому Духу, цяпер, на ўвесь час, і вякі вечныя (БПМ).

Экспрэсіўны сінтаксіс – разнастайныя стылістычныя фігуры (анафара, эпіфара, кальцо страфы, кампазіцыйны стык, падхват і інш.):

Хвалеце Госпада зь нябёсаў, хвалеце Яго на вышынях (БПМ); Альлілуя! Хвалеце Бога ў сьвятыні Яго, хвалеце Яго ў цьвярдні

моцы Ягонай; хвалеце Яго за дзеянні моцы Ягонай; хвалеце Яго за вялікасьць Ягонае велічы! Хвалеце Яго пад трубы гук, хвалеце Яго на псалтыры і гуслях! Хвалеце Яго з тымпанамі й карагодамі; хвалеце Яго на струнах і жалейках! Хвалеце Яго на цымбалах гучных; хвалеце Яго на цымбалах галосных! Усякае дыханне няхай хваліць Госпада! Альлілуя! (НЗ, П); Радуйцеся ў Госпадзе і весяліцеся, пабожныя!

Такім чынам, маўленчая адметнасць канфесійнага стылю вынікае менавіта з таго, што ён адносіцца да кніжнай разнавіднасці. Гэта выразна праяўляецца і на лексічным узроўні (складаныя словы, старажытныя геаграфічныя назвы, імёны святых і біблейскіх асоб, ужыванне слоў з пераносным значэннем, такіх тропай, як эпітэт, метафара, перыфраза і інш.), і на сінтаксічным (складаныя сказы; простыя сказы, ускладненыя дзеепрыслоўнымі зваротамі і аднароднымі членамі сказа; экспрэсіўны сінтаксіс). Канфесійны стыль, як і іншыя кніжныя стылі, рэалізуе афіцыйны характар узаемаадносін; як і стыль публіцыстычны, ён мае на мэце паўплываць на пачуцці, духоўны свет асобы, таму рэалізуецца і ў дыялагічнай, і ў маналагічнай форме (праз вусную і пісьмовую разнавіднасці).